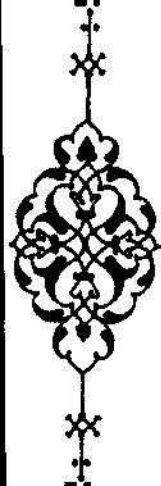

واژه شناخت قرآن

رویکردی لغوی، صرفی و نحوی

محمد حسن ربانی

www.ketab.ir

سرشناسه: ربانی بیرجندی، محمدحسن، ۱۳۴۳ -
 عنوان و نام پدیدآور: واژه‌شناخت قرآن: رویکردی لغوی، صرفی و نحوی / نویسنده محمدحسن ربانی
 مشخصات نشر: مشهد: نور معارف، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری: ۸۳۶ ص.: جدول.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۹۸۵-۷-۷
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: کتابنامه: ص. [۸۲۸] - ۸۳۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.
 موضوع: قرآن -- واژه‌شناسی
 رده‌بندی کتب: ۳۹۲.۲۰۲/۲ BP۸۲۲/۲
 رده‌بندی نویسی: ۲۹۷/۱
 شماره کتابخانه ملی: ۳۴۱۶۱

واژه‌شناخت قرآن رویکردی لغوی، صرفی و نحوی

ناشر: نور معارف

چاپخانه: شمس

نویسنده: محمد حسن ربانی

ناشر: نور معارف

لیتوگرافی: مشهد اسکنر

چاپخانه: شمس

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۳ شمسی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۹۸۵-۷-۷

قیمت: ۳۲۵۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است.

مرکز پخش

مشهد مقدس، خیابان امام رضا (ع)، دانش شرقی ۶، مؤسسه تخصصی امام سجاد (ع)

تلفن: ۰۵۱۱-۸۵۱۷۱۳۹۹ دورنگار: ۰۵۱۱-۸۵۱۸۱۳۹۹ WWW.MTSAJJAD.COM

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۹	فصل اول: مکاتب و کتاب‌های لغت
۲۶	فصل دوم: اضداد در قواعد
۷۷	فصل سوم: تضمین
۱۲۲	فصل چهارم: لازم و متعلی به یک، معلول
۱۶۲	فصل پنجم: افعال یک مفعولی و دو مفعولی
۱۸۴	فصل ششم: افعال دو مفعولی
۲۵۴	فصل هفتم: افعال لازم و متعلی به یک مفعول و دو مفعول
۲۹۲	فصل هشتم: تعدیه به وسیله حرف جر
۳۲۹	فصل نهم: کاربرد فعل‌ها با حروف جر
۳۶۲	فصل دهم: دخول حرف جر بر مفعول به فعل متعلی
۳۸۲	فصل یازدهم: تقسیم دیگر برای افعال متعلی
۳۸۵	فصل دوازدهم: معانی ابواب
۴۵۲	فصل سیزدهم: معانی باب انفعال
۴۵۹	فصل چهاردهم: معانی باب تفعّل
۴۷۱	فصل پانزدهم: معانی باب استفعال
۴۹۹	فصل شانزدهم: معانی باب مفاعله

۵۱۶.....	فصل هفدهم: باب افعال
۵۳۷.....	فصل هجدهم: معانی باب تفاعل
۵۴۱.....	فصل نوزدهم: باب افعال و افعیال
۵۴۳.....	فصل بیستم: معربات قرآن
۶۰۹.....	فصل بیست و یکم: اعلام قرآن
۶۵۵.....	فصل بیست و دوم: نام‌های قرآن
۶۸۶.....	فصل بیست و سوم: نام‌های حیوانات
۶۹۸.....	فصل بیست و چهارم: نام‌های میوه‌ها و درختان
۷۰۸.....	فصل بیست و پنجم: کلمات بر ممتصرف
۷۱۵.....	فصل بیست و ششم: فعل مرم
۷۲۱.....	فصل بیست و هفتم: حروف و کلمات
۷۶۲.....	فصل بیست و هشتم: لغات فقهی
۸۲۹.....	منابع و مأخذ

بسم الله الرحمن الرحيم

اممیت و آگاهیت در تفسیر قرآن بر هیچ کس پوشیده نیست، و دانشوران از روزگاران نیستند و قول قرآن بر این نکته آگاه بودند و اعتقاد داشتند که مفسر قرآن باید آگاهی فراوان از نشانی‌ها از جمله علم لغت، داشته باشد. اولین پایه علمی یک مفسر، لغت قرآن است. آنچه در اندرون کتب لغت و در دانش پژوه قرآنی باید از آن اطلاع داشته باشد عبارتند از:

۱. اضداد: بسیاری از واژگان دو گونه استعمال در برابر یکدیگر دارند که در قرآن نیز به کار رفته است.

۲. تضمین^۱: گاهی یک واژه علاوه بر ارائه معنی اصلی خود معنای دیگری را نیز ارائه می‌دهد. این نوع استعمال از باب الفاظ مشترک نیست. تا به دو معنی استعمال شده باشد که لازمه آن امتناع استعمال لفظ در دو معنی باشد و این از باب مجاز و حقیقت نیست بلکه حقیقت است. زمخشری در کشاف به این نکته پرداخته و طبرسی در جوامع الجامع نیز از او پیروی کرده است - اگرچه وی در مجمع بیان این گونه مشی نکرده است - نیز آلوسی در روح المعانی، علامه طباطبایی در المیزان و فاضل مقداد در کنز العرفان از «تضمین» بسیار استفاده نموده‌اند.

۳. تعدیه و لزوم: واژگان، از نظر لزوم و تعدیه حالات گوناگونی دارند:

۱. موسوعة کشاف اصطلاحات الفنون والعلوم، ج ۱، ص ۴۶۸.

۱. بسیاری از لغات لازم استعمال می‌شوند و نیاز به مفعول ندارند.
 ۲. برخی لغت‌ها متعدی استعمال می‌شوند و احتیاج به مفعول دارند؛ یعنی یک مفعولی هستند.
 ۳. گروهی از لغات، به صورت لازم و متعدی به یک مفعول استفاده می‌شوند.
 ۴. پاره‌ای متعدی به یک مفعول و یا دو مفعول استعمال می‌شوند.
 ۵. گروهی فقط دو مفعولی به کار می‌روند.
- مام این مباحث در لغات مطرح است و پی بردن دقیق به تفسیر یک آیه مبتنی بر شناخت - یعنی - لغت است.
۴. استعمال با حرف جرّ:
 ۱. برخی از آنها با حرف جرّ استعمال می‌شوند که گاهی دو معنای متقابل دارند مثل: «رغب عنه» و «رغب بیه».
 ۲. پاره‌ای از آنها با یک حرف جرّ استعمال می‌شوند مانند «أوی» که با «إلی» استعمال می‌شود.
 ۳. نیز گاهی بر مفعول به افعال متعدی، حرف جرّ داخل می‌شود.
 ۴. برخی از افعال دو مفعولی، با حرف جرّ بر مفعول متعدی می‌گردند مانند «بشّر» و «أنبأ» و «زوّج».
 ۵. استعمالات افعال با حروف جرّ متفاوت است؛ یعنی هر حرف جرّ خاصّی استعمال می‌شود مانند «أوی» با «إلی» و «رغب» با «عن»، «نزل» با «باء» و «من».
 ۵. أبواب مزید: بعضی از لغات در أبواب مزید نیز استعمال دارند. با توجّه به آن که هر یک از أبواب، دارای معانی ویژه‌ای می‌باشند، پی بردن به معنای دقیق لغت که در شکل بابهای مزید استعمال شده است به انسان در درک بهتر بیان آیه و مفهوم آن کمک می‌کند.